

B.11.

Amennyiben a harmadfokú eljárás lehetőségét a másodfokú bíróságnak az elsőfokú bíróság felmentő (vagy eljárást megszüntető) rendelkezését megváltoztató és bűnösséget kimondó rendelkezése nyitotta meg, a teljes körű felülbírálat követelményére is tekintettel a harmadfokú bíróság a bűnösség törvényes megállapítása esetén sincs elzárva attól, hogy a cselekmény jogi minősítése vagy a jogkövetkezmények alkalmazása körében észlelt anyagi jogszabálysértést az esetleges súlyosítási tilalom korlátai között a másodfokú határozat megváltoztatásával kiküszöbölje [Be.386. § (1) bek. e) pont; 387. § (1), (2), (4) bek.; 397. §; 398. §].

A megyei bíróság ítéletével a vádlottat az ellene hivatalos személyként elkövetett személyes adattal visszaélés büntette és hivatali visszaélés büntette miatt emelt vád alól felmentette.

Az ítélet ellen az ügyész a hivatali visszaélés büntettében történő felmentés miatt, e bűncselekményben történő bűnösség megállapítása és büntetés kiszabása végett jelentett be fellebbezést.

A fellebbezés folytán eljáró ítélőtábla ítéletével a megyei bíróság ítéletét annyiban változtatta meg, hogy a vádlott bűnösségét a hivatali visszaélés büntettében megállapította, ezért pénzbüntetésre ítélte.

A másodfokú bíróság ítélete ellen felmentés érdekében a vádlott és a védő jelentett be fellebbezést, amelyet a védő a Be. 367/A. § (4) bekezdésében foglaltak ellenére írásban nem indokolt. A védő utóbb a fellebbezését a vádlott hozzájárulásával visszavonta, így a harmadfokú eljárásra kizárólag a vádlott fellebbezése alapján került sor.

A Legfőbb Ügyészség nyilatkozatában a másodfokú bíróság által kiegészített, helyesbített tényállást lényegileg megalapozottnak és a harmadfokú eljárásban is irányadónak; a vádlott bűnösségére vont jogkövetkeztetést pedig okszerűnek tartotta, és a másodfokú ítélet helybenhagyását indítványozta.

A másodfokú bíróság jogi indokolásával egyetértve kifejtette, hogy H. Zs. törvényes úton semmiképpen nem juthatott volna a körözési rendszer adataihoz. Ehhez képest a vádlott tudata átfogta: a körözési rendszerben szereplő információk általa történt kiadása - amely hivatali kötelességszegő magatartásából származott - H. Zs. számára jogtalan előnyt jelent, és ez független attól, hogy nevezett a kapott információt érdekeinek megfelelően utóbb milyen módon használta fel.

A fellebbezés a felmentést célzó részében alaptalan.

A harmadfokon eljáró Legfelsőbb Bíróság a Be. 387. §-a (1) bekezdésének megfelelő terjedelemben bírálta felül a rendes jogorvoslattal megtámadott ítéletet. Ekként az elsőfokú bíróság ítéletének a hivatalos személyként elkövetett személyes adattal visszaélés büntette miatt emelt vád alól felmentő rendelkezése a

felülbírálat körén kívül esett, ugyanis ez a Be. 348. §-ának (2) bekezdése értelmében eljárás tárgyát már másodfokon sem képezhette. A felülbírálat ugyanakkor kiterjedt az eljárási szabályok megtartására és a másodfokú ítélet megalapozottságának vizsgálatára is.

A Legfelsőbb Bíróság a felülbírálat eredményeként megállapította, hogy mind az első-, mind a másodfokú bíróság a perjogi szabályok megtartásával folytatta le az eljárást.

Az elsőfokú bíróság az indokolási kötelezettségét elfogadhatóan teljesítve, a tényállást egyértelmű peradatok, a rendelkezésére álló és bizonyítás anyagává tett okirati bizonyítékok alapján állapította meg.

A hiánytalanul feltárt bizonyítékok értékelése logikai hibától mentes, ezért a másodfokú bíróság által az ítéltetése alapjául elfogadott tényállás túlnyomó részében megalapozott.

A szűk körű, nem lényegi kérdés körében felmerült megalapozatlanságot a Be. 388. § (2) bekezdésének alkalmazásával, az iratok tartalma alapján illetve ténybeli következtetéssel a harmadfokú eljárásban kiküszöbölte.

Az alapul szolgáló tényállásból az anyagi jogszabályok sérelme nélkül vont következtetést az ítélőtábla a vádlott bűnösségére, a cselekmény minősítése is törvényes, annak a jogi indokolása érdemben helyes.

A rendőr főtörzsőrmester vádlottnak, mint hivatalos személynek a hivatali kötelességeit, - a lehetséges hivatalos eljárását és

intézkedéseit - különböző szintű jogszabályok és más jogi normák pontosan meghatározzák, ezeknek ismerete alapvető hivatali kötelessége.

Ezért - annak következményétől függetlenül - hivatali kötelességszegés minden, az előírásokkal ellentétes tevékenység vagy mulasztás; ide értve a hivatali tevékenységére vonatkozó jogi normák ismeretének a hiányát is, amelyre alappal hivatkozni nem lehet.

A Rendőrségről szóló 1994. évi XXXIV. törvény 77. §-ának (1) bekezdése értelmében a Rendőrség által bűnüldözési célból gyűjtött és tárolt személyes adatokat kizárólag bűnüldözési célra lehet felhasználni. Ezzel összhangban az adatbiztonságról szóló 11/2004. (VII.1.) ORFK utasítás - azon túl, hogy a hozzáférési lehetőséget egyedi azonosító és jelszó megadásához, valamint dokumentálási kötelezettséghez köti, - egyéni felelősséget is meghatároz. Nevezetesen a lekérdező felel azért, hogy kizárólag az engedélyezett célra és csak az engedélyben meghatározott adatokat kérje le, valamint a lekérdezett adatokat csak jogszerű - engedélyben meghatározott - célra használja fel.

A vádlott a Körözési és Információs Rendszerhez és a Személy- és Lakcímnnyilvántartóhoz is szolgálati feladatainak ellátása érdekében rendelkezett hozzáférési engedéllyel; ez az engedélye azonban távbeszélőn történő adatszolgáltatásra már nem terjedt ki.

A vádlott ezért tudatos, tehát szándékos kötelességszegést követett el, amikor az engedélyezett bűnüldözési céltól eltérően,

kifejezetten magáncélból - az ismerősének ez irányú kérésére - a központi körözési adatbázist megtekintette, és részére az abban szereplő adatot távbeszélő használatával továbbította.

A vádlott az előző napi személyes találkozásuk alkalmával már értesült arról, hogy H. Zs.-vel szemben esetleg elfogatóparancsot bocsátottak ki. Tisztában volt azzal is, hogy a rendőrség központi adatbázisában szereplő adatokhoz H. Zs. magánszemélyként törvényes úton nem férhet hozzá, ezért a rá vonatkozó adattartalom megismerése nevezett számára jogtalan előnyt jelent.

A hivatali visszaélés törvényi tényállását tehát a vádlott már akkor kimerítette, amikor ennek a jogtalan előnynek a biztosítása végett használta a rendőrségi központi információs rendszert.

A bűncselekmény megvalósulásának ugyanis - amint azt az eljáró bíróságok helyesen kifejtették - a jogtalan hátrány okozása illetve a jogtalan előny tényleges bekövetkezése nem tényállási eleme, elegendő, ha az elkövetőt ilyen célzat vezeti.

Más kérdés, hogy az adat továbbításával - ami további kötelességsszegő magatartás eredménye volt - H. Zs. számára ténylegesen jogtalan előnyt is biztosított a vádlott.

Ugyanis - a másodfokú bíróság erre is helyesen mutatott rá - a vádlott üzenetét megelőzően H. Zs.-nek azzal kellett számolnia, hogy a szabadságvesztés megkezdésének elmulasztása, illetve elővezetésének sikertelensége miatt már elfogatóparancsot bocsátottak ki ellene, és amennyiben a hatóságok előtt ismert

lakcímein tartózkodik, nyilvános helyen mutatkozik, bármikor őrizetbe vehetik és a büntetés-végrehajtási intézetbe kísérhetik.

A vádlott üzenetét követően tehát H. Zs. helyzete – ha időlegesen is – kedvezőbbé vált, hiszen az őrizetbe vétel veszélye, illetve a pénzbüntetés megfizetése nélkül folytathatta korábbi életvitelét életmódját.

Helyes az ítéletábra azon megállapítása is, miszerint a jogerősen elítélt, több hónapi szabadságvesztés letöltése előtt álló személy tájékoztatása a rendőrség szigorúan szolgálati célokat szolgáló belső nyilvántartási rendszerének adatairól, alkalmas a rendőrség törvényes működésébe vetett közbizalom megingatására és ez hátránnyként értékelendő.

Ugyanakkor a másodfokú bíróság jogi álláspontjával szemben a Legfelsőbb Bíróság a körözési rendszerből lekérdezésre vonatkozó dokumentálási kötelezettség elmulasztását a vádlottnak felróhatónak nem látta. Ennek teljesítése ugyanis az önfeljelentéssel lett volna egyenértékű. Emiatt a lekérdezés dokumentálásának elmaradása csak a megelőző jogsértő magatartás szükségszerű utócsелеkményeként értékelhető, büntetőjogi megítélés alá nem eshet.

A felülbírálat során a Be. 387. §-ában meghatározott terjedelem folytán a Legfelsőbb Bíróságnak értelemszerűen azt is vizsgálnia kellett, van-e olyan ok, amely a büntetőjogi felelősségre vonást kizárja, vagy a cselekmény jogi megítélését a jogkövetkezményekre kihatóan más módon befolyásolja.

Ezt megelőzően azonban abban a kérdésben kellett állást foglalnia, amennyiben ilyen okot észlel, megváltoztatható-e a másodfokú bíróság ítélete, avagy azt – mivel a felmentést célzó részében a fellebbezés, mert a bűnösség megállapítása törvényes volt alaptalannak bizonyult –, a Be. 397. §-a, illetőleg a Be. 398. §-ának (1) bekezdése értelmében kötelező módon helyben kell hagynia.

A harmadfokú eljárás rendes jogorvoslati eljárás, amelyre a törvény büntető anyagi jogszabálysértés esetén ad lehetőséget. Ugyanakkor a harmadfokú eljárás igénybe vétele esetén a törvény anyagi jogszabálysértés címén a rendkívüli perorvoslatot (a felülvizsgálatot) kizárja [Be. 416. § (4) bekezdésének a) pontja], – a miniszteri indokolásból kitűnően – abból a megfontolásból, mert a harmadfokú bíróság az eljárása során már megvizsgálta azokat a körülményeket, amelyeket a felülvizsgálati okokat tartalmazó 416. § (1) bekezdésének a) és b) pontja nevesít.

A Be. 416. § (1) bekezdésének a) pontjában felsorolt felülvizsgálati okok tartalmukban azoknak az anyagi jogsértéseknek felelnek meg, amelyek miatt a törvény a másodfokú ítélet ellen fellebbezési jogot biztosít [Be. 386. § (1) bekezdés a), b) pont]. Ugyanakkor a Be. 416. § (1) bekezdésének b) pontja már kifejezetten a bűncselekmény törvénysértő minősítése, a büntetőjog más szabályának megsértése miatti törvénysértő büntetésről, intézkedésről rendelkezik.

A harmadfokú eljárás perjogi előfeltételeinek a felülvizsgálati okokkal történt iménti egybevetéséből tehát megállapítható: a törvényhozói akarat nemcsak a másodfokú, hanem a harmadfokú eljárásban is a törvényesség elvén alapuló olyan teljes revízió érvényesítése, amely mellett rendkívüli jogorvoslatra már nincs szükség.

Erre a jogalkotói akaratra vezethető vissza anyagi jogi jogsértések esetén a felülvizsgálat lehetőségének kizárására, és a fenti elvnek megfelelően a Be. 385. §-ában általános szabályként annak előírására, hogy a törvény XV. Fejezetében foglalt rendelkezések értelemszerű figyelembevételével a harmadfokú eljárásban is a másodfokú eljárásról szóló rendelkezéseket kell alkalmazni.

Mindebből az is következik: a harmadfokú felülbírálat terjedelmét meghatározó Be. 387. §-ának (1) és (2) bekezdését csak a másodfokú felülbírálat terjedelmére vonatkozó Be. 348. § (1) bekezdésének tartalmi egybevetésével lehet helyesen értelmezni.

Ez utóbbi rendelkezés szerint a harmadfokú felülbírálat - függetlenül attól, hogy ki fellebbezett - hivatalból kiterjed az eljárási szabályok megtartására, az ítélet megalapozottságára, továbbá a bűnösség megállapítására, az anyagi jogszabályok alkalmazására, ezek között értelemszerűen a büntetőjogi felelősségre vonást kizáró, vagy a cselekmény jogi megítélését más módon befolyásoló anyagi jogi körülményekre; vagyis mindazokra az egyébként felülvizsgálati okokat jelentő jogsértésekre, amelyek

harmadfokú eljárás hiányában Be. 416. §-a (1) bekezdésének b) pontja értelmében csak rendkívüli jogorvoslattal lennének orvosolhatók.

Kétségtelen, a másodfokú ítélet helybenhagyását szabályozó Be. 397. §-át önmagában vizsgálva ez a rendelkezés olyan nyelvtani értelmezésre is lehetőséget ad, miszerint ha a fellebbezés alaptalan – vagyis ha a bűnösség másodfokú bíróság által történt megállapítását eredménytelenül támadták – a harmadfokú bíróság csak a másodfokú ítéletet helybenhagyó határozatot hozhat. Ezt a formális értelmezést látszik erősíteni a Be. 398. § (1) bekezdésének a másodfokú ítélet megváltoztatására vonatkozó szabálya, ami szerint a „harmadfokú bíróság a másodfokú bíróság ítéletét megváltoztatja és a törvénynek megfelelő határozatot hoz, ha a másodfokú bíróság a büntetőjog szabályainak megsértésével rendelkezett a vádlott bűnösségéről...”.

Az előbbi, a felülvizsgálat szabályaival összevetett logikai értelmezés mellett viszont aligha vitatható, hogy a harmadfokú bíróság a teljes körű revíziót gyakorolva elvégzett felülbírálatot követően csak akkor hoz helybenhagyó határozatot (Be. 393.§), ha az ítélet minden rendelkezését törvényesnek találta. A Be. 398. § (1) bekezdésének helyes értelme szerint pedig megváltoztató határozatot kell hoznia minden olyan esetben, amikor a másodfokú bíróság bármilyen anyagi jogszabályt tévesen alkalmazott.

A másodfokú ítélet elleni jogorvoslatra a törvény korlátozottan ad lehetőséget, az csak a Be. 386. § (1) bekezdésének

a) és b) pontjában írt esetekben támadható fellebbezéssel. (Emiatt értelemszerűen a Be. 398.§-ának (1) bekezdésében szabályozott megváltoztatás lehetősége is csak azokban az esetekben vetődhet fel, amelyekben a harmadfokú eljárásra sor kerül.) A harmadfokú eljárás korlátozott köre azonban nem zárja ki a másodfokú ítélet megváltoztatását, azon a címen, hogy a bíróság valamely anyagi jogi szabályt tévesen alkalmazott, abban az esetben sem, ha a másodfokú bíróság a bűnösség körében - az elsőfokú felmentő ítéletet megváltoztatva - törvényesen döntött a bűnösség megállapításáról.

Ennek a jogértelmezésnek felel meg a Be. 398. § (2) bekezdésének azon szabálya is, amely szerint az (1) bekezdésben meghatározott esetben a harmadfokú bíróság a törvénynek megfelelő határozatot hoz a cselekmény minősítését, a büntetés kiszabását vagy az intézkedés mellőzését illetően is.

A Legfelsőbb Bíróság mindezek miatt a vádlott bűnösségének megállapítása mellett az összes anyagi jogi konzekvenciát vizsgálta, ide értve a Btk. 2. §-ának rendelkezését is, mivel az elbírálás időpontjában a törvény megváltozott.

A vádlott cselekményének elkövetésekor - 2004. szeptember 13-án - hatályos Btk. 28. §-a értelmében nem volt büntethető az, akinek a cselekménye az elkövetéskor olyan csekély fokban veszélyes a társadalomra, hogy a törvény szerint alkalmazható legenyhébb büntetés is szükségtelen. Erre az esetre a Btk. 71. §-ának (1) bekezdése - kötelező jelleggel - megrovás alkalmazását írta elő.

Az idézett büntethetőséget kizáró okot a 2006. évi LI. törvény 285. §-a (1) bekezdésének d) pontja 2006. július 1. napjával hatályon kívül helyezte, így a másodfokú elbíráláskor az már nem volt hatályban.

A másodfokú bíróság nem foglalt állást abban, hogy a Btk. 2. §-át figyelembe véve melyik törvényt kell alkalmazni. Nem észlelte, hogy a vádlott esetében az elbíráláskor hatályos törvény alkalmazása az elkövetéskori törvényhez viszonyítva nem kedvezőbb, ezért a bűncselekményt az elkövetés idején hatályban lévő törvény szerint kell elbírálni. Ehhez képest pedig – a Btk. 28. §-ának rendelkezésénél fogva – a Btk. 71. § (1) bekezdése alapján a vádlottat megrovásban kell részesíteni.

A vádlott által megvalósított cselekmény ugyanis már az elkövetéskor is csak csekély súlyú társadalomra veszélyességet mutatott. Cselekményét rosszul értelmezett ismeretségi viszonyából fakadóan, H. Zs. kezdeményezésére valósította meg, és amiatt – az iratokból megállapíthatóan – fegyelmi eljárás is indult ellene. A cselekmény gyakorlati hátránnyal nem járt, sőt a szabályszegő magatartás, annak közlése, hogy H. Zs. a körözött személyek nyilvántartásában nem szerepel, objektíve lehetővé tette az elfogását is, tekintve, hogy ennek az információnak a hiányában valószínűsíthetően a hatóságok elől elrejtőzött volna.

Az eset összes körülményeinek értékelése mellett, az elkövetéskor hatályos Btk. 28. §-ára figyelemmel a vádlottal

szemben az akkor hatályos Btk. 71. § (1) bekezdésének alkalmazása lett volna törvényes.

A Legfelsőbb Bíróság mint harmadfokú bíróság ezért - a Be. 398. § (1) és (2) bekezdésének alkalmazásával a Be. 330. § (1) bekezdés a) pontjára is figyelemmel - a másodfokú bíróság ítéletét annyiban változtatta meg, hogy a büntetés kiszabását mellőzte és a vádlottat megrovásban részesítette.

(Legf. Bír. Bhar.I.146/2007.)